

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА АКАДЕМІЯ МУЗИКИ ім. М. ГЛІНКИ

Кафедра «Історія та теорія музики»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФАХ

Рівень вищої освіти	перший
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»

спеціалізація: «Музикознавство»

Дніпро, 2019

Дисципліну «Фах» викладають:

Купіна Дарина Дмитрівна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри «Історія та теорія музики»
тел. 099 611 02 29; e-mail: emirdarina@gmail.com

Приходько Ігор Михайлович – кандидат мистецтвознавства, професор кафедри «Історія та теорія музики»
тел. 050 343 77 63; e-mail: shchitova.dnipro@gmail.com

Щітова Світлана Анатоліївна – кандидат мистецтвознавства, зав. кафедри «Історія та теорія музики»
тел. 098 820 87 86; e-mail: labouch@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Фах» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво». Фах вивчається на протязі чотирьох модулів (V-VIII) і закінчується екзаменом.

Програмою навчальної дисципліни «Фах» передбачено вивчення основних положень із наступних питань:

- мистецтвознавство як наука та його роль у формуванні музиканта-професіонала;
- основні види мистецтвознавства та їх наукові пріоритети;
- методи музикознавства;
- інтеграційні процеси в розвитку історичного музикознавства;
- методологія аналізу музичного твору;
- організація науково-дослідної роботи;
- жанри наукових робіт;
- етапи дослідницької роботи.

Закріплення отриманих теоретичних знань відбувається на індивідуальних заняттях та при виконанні самостійної роботи (підготовка до аудиторних занять, підготовка до контрольних заходів та опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях).

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Години	Кре ди ти	Семестр V-VIII
Всього годин за навчальним планом, з них:	150	5	150
Аудиторні заняття, у т. ч:	150		150
лекції	-		-
лабораторні роботи	-		-
практичні заняття	-		-
індивідуальні заняття	75		75
Самостійна робота, у т. ч:	75		75
підготовка до аудиторних занять	35		35
підготовка до контрольних заходів	20		20
виконання курсового проекту або роботи	-		-
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	20		20
Форма підсумкового контролю	екзамен		VIII

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасні умови розвитку інформаційного суспільства висувають високі вимоги до підготовки педагога-музиканта. Величезне значення набуває вміння орієнтуватися в найскладніших інформаційних потоках, знаходити і аналізувати потрібну інформацію, творчо застосовувати здобуті знання на практиці. Тому в нових педагогічних технологіях все більший акцент робиться на самостійній роботі студентів, на стимулюванні їх пізнавальної діяльності.

Дисципліна «Фах» є однією з важливих складових професійної підготовки студентів-музикознавців. Включення спочатку в навчально-дослідну, потім у науково-дослідну роботу допомагає студентам оволодіти сучасними методами пошуку, обробки та використання інформації, освоїти деякі види наукової діяльності, розвинути пізнавальні інтереси, інтелектуальні, творчі та комунікативні здібності.

Метою дисципліни є отримання необхідних навичок в організації науково-дослідної та навчально-дослідної роботи для самостійного вирішення науково-методичних проблем, як по своїй спеціальності, так і в суміжних областях мистецтвознавства.

Завдання вивчення курсу:

- ознайомитися з основними термінами і визначеннями, застосовуваними в

- сфері наукового дослідження;
- отримати інформацію про сучасні напрямки наукових досліджень в галузі музикознавства;
 - вивчити структуру, етапи та методи наукового дослідження;
 - освоїти жанри навчальних дослідницьких робіт;
 - придбати навички збору та обробки наукової інформації;
 - навчитися аналізувати і правильно оформляти результати наукового дослідження.

Пререквізити дисципліни – «Аналіз музичних творів», «Теорія музики».

Постреквізити дисципліни – «Новітні музикознавчі концепції», «Методологія наукових досліджень», «Теоретичні проблеми музики ХХ ст.».

Компетентності:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності музичного мистецтва, усвідомлювати його художньо-естетичну природу.
3. Здатність здійснювати виконавську діяльність на базі професійних знань та навичок гри на музичному інструменті (сольного співу), оркестрової та ансамблевої гри (ансамблевого співу/хорового співу), репетиційної роботи та концертних виступів.
4. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності, аргументовані знанням музичних стилів різних епох та володінням техніками, прийомами та виконавськими методиками.
5. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності та спроможність до її вдосконалення через застосування відповідних практичних і репетиційних методик.
6. Здатність інтегрувати професійні знання та навички і використовувати їх в процесі творчої діяльності по створенню, інтерпретації, аранжуванню, перекладу музики, звуко режисерської практики обробки звуку.
7. Здатність здійснювати диригентську діяльність на базі професійних знань та навичок керівництва музичним колективом, репетиційної роботи та концертних виступів.
8. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу у музикознавчій, виконавській, диригентській, композиторській, педагогічній діяльності.
9. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій, історичних та культурологічних процесів розвитку музичного мистецтва в музикознавчій, виконавській, диригентській, композиторській, педагогічній діяльності.
10. Здатність оперувати професійною термінологією в сфері фахової діяльності виконавця / музикознавця / композитора/ диригента / викладача.

Програмні результати навчання:

1. Демонструвати володіння техніками, прийомами та методиками у виконавській (академічній, джазовій, естрадній тощо) діяльності, знання музичних стилів та репертуару.
2. Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
3. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.
4. Винаходити оптимальні шляхи вирішення виконавських проблем, відтворювати емоційно-образний зміст музичного твору під час виконавської та диригентської діяльності, створювати художній образ за допомогою комплексу музичних виражальних засобів.
5. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками для жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
6. Володіти розумінням, практичними навичками та методикою роботи з оркестром (хором) у диригентській діяльності, базовими знаннями організаційної та творчої роботи з колективом.
7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Наукові основи музикознавства

Тема 1. Музикознавство як наука

Музикознавство: визначення, структура. Фундаментальні та прикладні розділи музикознавства. Завдання музичної науки. Історичне та теоретичне музикознавства. *Історичне:* музична палеографія, археографія, медієвістика, дипломатика, текстологія, джерелознавство, бібліографія, нотографії, дискографія, іконографія. Музична лексикографія, лексикологія, термінологія. Музична етнографія, критика, історія і теорія музичного виконавства. *Теоретичне:* вчення про ритм і метр, мелодику та фактуру; гармонія, поліфонія, інструментознавство і інструментування, музична форма і техніка композиції, акустика, музична психологія, музична семіотика і музикотерапія. *Дисципліни на стику двох сфер:* вчення о музичних жанрах, теорія стилів, музична естетика, соціологія музики, музична герменевтика і лібретологія. Музичне виховання, муз. освіта, муз. просвітництво, муз. педагогіка (методики), музична історіографія, історіології.

Тема 2. Методи музикознавства

Специфічні методи науки про культуру і мистецтво. Система естетичних законів і категорій як філософська основа для розгляду художньої діяльності людини. Багаторівнева структура методології музикознавства як відображення складності об'єкта музикознавчого дослідження - музичної культури та музичного мистецтва, їх різноманітних зв'язків з іншими областями людського життя, культури, мистецтва і науки. Проблема пізнаваності музики (музичної творчості, культури) як основне питання методології музикознавства. Пізнання змісту та форм (механізмів) художнього спілкування як наукова проблема. Теоретичне мислення, історичний опис, аналіз музичного твору як різні способи пізнання законів і явищ музичної культури. Прояв принципів об'єктивності та пізнавальної активності суб'єкта в музикознавчому дослідженні. Роль чуттєвого (слухового), асоціативно-образного та логічного, в процесі пізнання музичних явищ. Системний підхід. Комплексні методи дослідження. Метод моделювання і його застосування в музикознавчих дослідженнях. Методологічна роль наук про людину і суспільство для музикознавчого дослідження. Методологія аналізу музичного твору. Методологія аналізу окремих сторін музичної мови. Аналіз різних видів музичної діяльності.

Види самостійної роботи студентів. Студенти повинні знати завдання музичної науки, систематику музикознавства, загальнонаукові та спеціальні методи, що застосовуються в музикології, актуальні проблеми сучасної науки. Студенти повинні **вміти** визначити напрямок музикознавчого дослідження (історичне, теоретичне, методико-педагогічне тощо), виявити його методологію. Читання літератури за темою, аналіз музикознавчих текстів з метою виявити напрям і методи дослідження. **Обов'язковим є виступ студента з науковою доповіддю на студентській конференції.**

Модуль 2. Організація наукового дослідження

Тема 1. Жанри наукових робіт

Монографія, наукова стаття, дисертація, доповідь. Жанри навчально-наукових робіт: реферат, курсова робота, дипломна робота. Інші форми і жанри подання наукового знання: підручник, технічне керівництво і т. п.

Компресія наукової інформації та відповідні тексти: словники, енциклопедії, класифікатори, рубрикатори, стандарти, нормативні довідники, реферати, анотації, популярні лекції, бесіди, інтерв'ю. Усні форми подання наукового знання: наукова конференція, семінар, майстер клас, наукові читання, дискусія, диспут, обговорення проблеми у вузькому колі фахівців.

Тема 2. Етапи дослідницької роботи

Етапи науково-дослідної роботи. Вибір напрямку дослідження. Усвідомлення наукової проблеми. Формулювання та обґрунтування актуальності обраної теми. Постановка мети і конкретних завдань дослідження, визначення об'єкта і предмета дослідження. Пошук літератури, відбір фактичного матеріалу. Збір первинної інформації та її організація. Розробка робочої гіпотези, складання плану дослідження. Вибір методів і методики проведення дослідження. Опис процесу дослідження (робота над рукописом), формулювання висновків і оцінка отриманих результатів. Впровадження результатів у практику.

Види самостійної роботи студентів. Студенти повинні знати жанри наукових робіт, вміти розрізняти жанри: доповідь, наукова стаття, дисертація, монографія. Студенти повинні вміти складати тези до різних типів наукової літератури, писати доповідь на наукову конференцію, брати участь у дискусії. Аналізувати явища музичної культури у різних контекстах. **Обов'язковим є наукова публікація студента в будь-якій науковій збірці. Звіт на кафедрі за результатами наукової роботи.**

Модуль 3. Власне наукове дослідження

Тема 1. Вибір напрямку дослідження

Вибір галузі дослідження; об'єктивні чинники, що впливають на нього, актуальність, новизна, перспективність і суб'єктивні; досвід дослідника, його науковий та професійний інтерес, здібності, склад розуму і т. д. Загальне ознайомлення з проблемою дослідження, визначення її зовнішніх кордонів, рівень її розробленості, перспективність. Співвідношення проблеми і теми. Об'єктна область, об'єкт і предмет дослідження. Основні критерії вибору теми. Правила формулювання теми. Обґрунтування актуальності теми. Літературне оформлення заголовків в різних жанрах наукових робіт.

Тема 2. Визначення проблеми, тема

Джерела інформації. Документи. Бібліографічний запис. Методика пошуку, збору, систематизації та аналізу вихідних джерел інформації. Відбір і оцінка фактичного матеріалу. Інформаційно-бібліографічні ресурси. Складання бібліографічного списку.

Тема 3. Стил ь і мова наукової роботи

Функціональні стилі сучасної мови. Особливості наукового стилю. Наукові підстилі, їх функції і особливості: науково-інформативний, науково-популярний, науково-довідковий, власне науковий, навчально-науковий. Особливості граматики наукової мови. Морфологія і синтаксис у наукових текстах. Вживання частин мови, вибірковість граматичних значень, іменний характер наукової мови. Термін і дефініція в наукових текстах. Фразеологія в науковій мові. Редагування тексту.

Види самостійної роботи студентів. Студенти повинні **знати** жанри наукових робіт, етапи дослідження, прийоми роботи з джерелами інформації, способи аналізу і переробки первинної інформації. Студенти повинні **вміти** користуватися бібліотечними каталогами, пошуковими системами Інтернету; коректно формулювати тему і обґрунтовувати її актуальність, грамотне оформляти бібліографічний опис, складати вторинні тексти. Формулювання теми дипломної роботи, виявлення об'єкта і предмета дослідження. Пошук, збір, систематизація та аналіз вихідних джерел інформації. Обов'язковим є **виступ студента з науковою доповіддю** на студентській конференції, **наукова публікація** студента в будь-якій науковій збірці. Написання окремих розділів дипломної роботи.

Модуль 4. Оформлення результатів наукової роботи

Тема 1. Науковий текст. Структура.

Науковий текст і його основні категорії: зв'язність, структурність, цілісність, функціонально-сміслові типи мовлення, модальність.

Структура наукової роботи: Титульний лист. Зміст. Введення. Глави основної частини. Висновки. Список літератури. Додатки. Допоміжні покажчики.

Тема 2. Оформлення тексту

Правила оформлення текстових і графічних матеріалів. Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів. Оформлення титульного аркуша, змісту. Правила оформлення бібліографічних посилань – текстових, позатекстових, підрядкових. Оформлення цитат. Техніко-орфографічні правила скорочень, перерахувань, написання числівників, дат і т. п. Складання додатків і приміток. Оформлення таблиць, графіків, діаграм і інших ілюстративних матеріалів. Комп'ютерні технології оформлення навчально-наукових робіт. Правила верстки. Оформлення посилань і цитат.

Види самостійної роботи студентів. Студенти повинні **знати** структуру наукового тексту, особливості наукового стилю і підстилів, правила оформлення наукового тексту; знати прийоми підготовки і проведення усного виступу, правила ведення наукової дискусії. Студенти повинні **вміти** визначати смислову структуру тексту, стилістично грамотне викладати думки, оформляти посилання і цитати, володіти прийомами комп'ютерної верстки тексту; вміти підготувати виступ з використанням технічних засобів, коректно вести дискусію по темі свого дослідження. Стил істичний аналіз тексту, редагування тексту, підготовка усного анування, та **захисту дипломної роботи.**

Форми обліку та контролю знань

Основними формами контролю знань є опитування, перевірка самостійних робіт студентів. Крім того, вивчення курсу передбачає написання доповідей та виступ на студентських конференціях, наукові публікації в наукових збірках.

1. СТРУКТУРА (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		го	л	п	лаб	інд		ср	л	п	лаб	інд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Наукові основи музикознавства												
Тема 1. Музикознавство як наука	14				8	6					10	
Тема 2. Методи музикознавства	19				9	10					10	
Модуль 2. Організація наукового дослідження												
Тема 1. (3) Жанри наукових робіт	18				10	8					10	
Тема 2. (4) Етапи дослідницької роботи	21				13	8					10	
Модуль 3. Власне наукове дослідження												
Тема 1. (5) Вибір напрямку дослідження	9				5	4					5	
Тема 2. (6) Визначення проблеми, тема	12				6	6					10	
Тема 3. (7) Стиль і мова наукової роботи	10				6	4					5	
Модуль 4. Оформлення результатів наукової роботи												
Тема 1. (8) Науковий текст. Структура	7				5	2					10	
Тема 2. (9) Оформлення тексту	40				18	22					10	
Всього	150				80	70						

2. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ зан.	Тема занять	Кількість годин
Модуль 1		
1-8	Музикознавство як наука	8
9-17	Методи музикознавства	9
Модуль 2		
1-10	Жанри наукових робіт	10
11-23	Етапи дослідницької роботи	13
Модуль 3		
1-5	Вибір напрямку дослідження	5
6-11	Визначення проблеми, тема	6
12-17	Стиль і мова наукової роботи	6
Модуль 4		
1-5	Науковий текст. Структура	5
6-23-	Оформлення тексту	13
ВСЬОГО:		80

3. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ п/п	Вид роботи / Назва теми	Кількість годин
1	Підготовка до аудиторних занять	45
2	Підготовка до контрольних заходів	12
4	Доопрацювання розділів програми, які викладаються на лекціях:	18
4.1	Музикознавство як наука	2
4.2	Методи музикознавства	2
4.3	Жанри наукових робіт	2
4.4	Етапи дослідницької роботи	2
4.5	Вибір напрямку дослідження	2
4.6	Визначення проблеми, тема	2
4.7	Стиль і мова наукової роботи	2
4.8	Науковий текст. Структура наукової роботи	2
4.9	Оформлення тексту наукової роботи	2
Всього		75

4. Методи контролю

До контрольних заходів відносяться: поточний та підсумковий контроль. Оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу модулів здійснюється на 16 тижні в I модулі, 21 тижні в II модулі.

Поточний контроль. Студент, відповідно до даної робочої навчальної програми дисципліни, виконує певні види навчальної роботи, передбачені в кожному модулі, і захищає їх результати у встановлені терміни. Поточні контрольні складаються протягом 7-15 тижня в I семестрі, 9-20 тижня в II семестрі.

Засобами поточного контролю з дисципліни «Фах» є письмові і усні відповіді на теоретичні запитання.

Підсумковий контроль. До питань підсумкового контролю з дисципліни «Фах» відноситься здача матеріалу тем, що входять у той чи інший модуль.

Екзамен наприкінці VIII семестру. До питань підсумкового контролю з дисципліни «Фах» відноситься матеріал минулих семестрів.

Оцінювання виконання студентом навчальної роботи здійснюється в балах за 100-бальною системою з переведенням в національну систему оцінювання та систему ECTS.

Оцінювання виконання студентом навчальної роботи здійснюється в балах за 100-бальною системою з переведенням в національну систему оцінювання та систему ECTS.

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- стильового аналізу, консультування, збирання інформації, робота з текстами, наочними засобами, практичний експеримент, метод художнього контексту, ототожнення, роздумів про музику;
- методи жанрової атрибуції,;
- методи драматургічного аналізу, складання плану, наочними засобами, компаративні методи, розробка власного проекту,
- складання плану, метод активізації самовдосконалення музично-слухацької діяльності, метод змістовного аналізу музичного твору, компаративні методи;
- методи художнього навчання, мультимедійний, діагностичний, метод міжпредметних зв'язків;
- інформаційно-узагальнюючий метод, пояснювально-стимулюючий, інформації, метод термінологічного аналізу, аналітичні методи, порівняльно-історичний метод, метод зіставлення, дефінітивного, функціонального, морфосемантичного аналізу, описовий, контекстуальний метод.

МЕТОДИ ОПИТУВАННЯ

усний, письмовий, практичні, оцінювання організації колективу

6. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Максимальна оцінка за кожний змістовий модуль **50 балів**.

Оцінка поточного контролю складається із:

- контрольної роботи (2 теоретичних запитання) – максимальна кількість **50 балів**:

Оцінювання контрольної роботи:

41-50 – якщо відповіді у роботі студента на питання грамотні та обґрунтовані; студент вільно, впевнено володіє навчальним матеріалом, виявляє самостійність мислення, широту кругозору;

31-40 - якщо відповіді у роботі студента демонструють володіння навчальним матеріалом, на питання відповів вірно, але потребує уточнень окремих положень; відсутня необхідна деталізація;

21-30 - якщо відповіді у роботі студента розкривають суть питання, але під час відповіді на питання припускається неточностей і помилок;

11-20 - якщо відповіді у роботі студента демонструють часткове володіння матеріалом, але він не може дати пояснень щодо виконаної роботи, відповіді не повністю розкривають суть питання, допущені грубі помилки;

1-10 - якщо робота студента виконана з помітними помилками і оформлення виконано недбало;

0 - повна відсутність відповіді.

Підсумкова оцінка з дисципліни визначається як сума результатів оцінювання кожного змістового модуля.

Порядок зарахування пропущених занять

Пропущені індивідуальні заняття зараховуються шляхом самостійного опрацювання студентом тем занять (конспектування, опрацювання додаткової літератури, підготовка презентації, підготовка реферату тощо) із наступним їх захистом за розкладом консультацій викладача.

11. Рекомендована література

1. Демченко А. Анализ музыкальных произведений. Концепционный метод. Учебник для СПО. Саратов: Pan-Art, 2000. 144 с.
2. Безрукова В. С. Як написати реферат, курсову і дипломну роботу. СПб.: Мова, 2008. 176 с.
3. Гуляницкая Н. Руководство по изучению основ музыковедения. Москва: РАМ им. Гнесиных, 2004. 55 с.
4. Зінкевич О., Чекал Ю. Музична критика: теорія та методика. Навчальний посібник. Чернівці: Книги -XXI, 2007. 424 с.
5. Котляревський І. Пріоритетність як фактор розвитку музикознавства. *Теоретичні та практичні питання культурології: Українське музикознавство на зламі століть*. Збірник наукових статей. Вип. ІХ. Мелітополь: Сана, 2002.

INTERNET-РЕСУРСИ

1. <https://say-hi.me/music/teoriya-muzyki-istoriya-razvitiya-muzykalnyx-zhanrov-muzykalnyj-stil.html>
2. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0008719>
3. <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=331>
4. <https://theoryandpractice.ru/posts/6624-kak-rabotaet-iskusstvo-sovremennaya-akademicheskaya-muzyka>
5. [www.mari.kiev.ua/2010 Mystectvoznnavstvo Ukrainy_11/038-045.pdf](http://www.mari.kiev.ua/2010/Mystectvoznnavstvo_Ukrainy_11/038-045.pdf)

Розробник: С. А. Щітова
Гарант освітньої програми: С.В. Хананасв